

Çocuk Haklarının Uygulanma Mekanizmaları: Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Karşılaştırmalı Sistemik Derleme

Implementation Mechanisms of Children's Rights: A Comparative Systematic Review of Developed and Developing Countries

Serdal SEVEN¹ Zeynep Deniz SEVEN² Yüksel YENTÜRK³

Öz

Bu araştırmanın amacı, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çocuk haklarının uygulanma mekanizmalarını sistematik ve karşılaştırmalı biçimde incelemektir. Çalışma, çocuk haklarının hayata geçirilmesinde karşılaşılan engelleri, başarılı uygulama örneklerini ve bağlamsal faktörleri bütüncül biçimde ele alarak, literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Çalışma, PRISMA yönergeleri izlenerek yürütülen sistematik derleme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. 2020–2025 yılları arasında yayımlanan, hakların uygulanmasına yönelik mekanizmaları, engelleri ve bağlamsal dinamikleri ele alan 35 İngilizce akademik çalışma incelenmiştir. Kodlama sürecinde tematik analiz yaklaşımı benimsenmiş; veriler “engeller”, “uygulamalar” ve “bağlam” başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Bulgular, çocuk haklarının uygulanmasında yasal boşluklar, kaynak yetersizlikleri, kurumsal koordinasyon eksiklikleri ve kültürel normların önemli engeller oluşturduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, bazı ülkelerde bağlama duyarlı politika tasarımları, yerel katılım mekanizmaları ve disiplinler arası iş birliği modelleri, hakların daha etkin biçimde korunmasına katkı sağlamaktadır. Bağlamsal çatışmaların doğru analiz edilmesi, bu başarıların sürdürülebilirliği açısından kritik görülmektedir. Etkili çocuk hakları uygulamaları, yasal düzenlemeler ile yerel koşullar arasında uyum gerektirir. Politika yapıcılarının, uygulamaların tasarımında ve değerlendirilmesinde bağlamsal faktörleri dikkate almaları önerilmektedir

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hakları, Çocuk Koruma, Engeller ve Kolaylaştırıcılar, Hukuki Çerçevesel, Bağlamsal Faktörler.

ABSTRACT

The aim of this study is to systematically and comparatively examine the mechanisms for implementing children's rights in developed and developing countries. By addressing the barriers, successful implementation examples, and contextual factors in the realization of children's rights, the study seeks to fill a significant gap in the literature. The research was conducted using the systematic review method, following PRISMA guidelines. A total of 35 English-language academic studies published between 2020 and 2025 were analyzed, focusing on implementation mechanisms, barriers, and contextual dynamics. A thematic analysis approach was adopted during the coding process, and the data were classified under three main themes: “barriers,” “practices,” and “context.” The findings revealed that legal gaps, resource constraints, lack of institutional coordination, and cultural norms are major obstacles to the realization of children's rights. However, in some countries, context-sensitive policy designs, local participation mechanisms, and interdisciplinary cooperation models contribute to more effective protection of these rights. Accurate analysis of contextual conflicts is considered critical for ensuring the sustainability of successes. Effective implementation of children's rights requires alignment between legal frameworks and local conditions. It is recommended that policymakers consider contextual factors in both the design and evaluation of practices.

Keywords: Children's Rights, Child Protection, Barriers and Facilitators, Legal Frameworks, Contextual Factors

¹ İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, serdalseven@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3965-4725

² **Corresponding Author:** İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, denizzeynepseven@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3900-989X

³ İstanbul Gelişim Üniversitesi, yukselyen@gmail.com, ORCID: 0009-0001-3508-2777

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS) 1989 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Bu sözleşme, çocukların medeni, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını bütüncül biçimde güvence altına alan ilk bağlayıcı uluslararası belgedir (United Nations, 1989). Sözleşme, 18 yaş altındaki tüm bireyleri çocuk olarak tanımlar ve taraf devletlere çocukların korunma, gelişim, katılım ve yaşama haklarını güvence altına alma yükümlülüğü getirir.

Sözleşme hükümlerinin hayata geçirilmesi, yalnızca hukuki bir gereklilik değil, aynı zamanda çocukların sağlık, eğitim ve güvenlik gibi temel gelişim alanlarında tam potansiyellerine ulaşabilmelerinin ön koşuludur (UNICEF, 2024a). Ancak küresel veriler endişe verici bir tablo ortaya koymaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)'nin 2024 raporuna göre, dünya genelinde yaklaşık 244 milyon çocuk okula devam etmemekte, 160 milyon çocuk hâlâ çocuk işçiliği içinde yer almakta ve bunların 79 milyonu tehlikeli koşullarda çalışmaktadır (International Labour Organization ve United Nations Children's Fund, 2023). WHO (2023) verilerine göre ise, yılda yaklaşık 1 milyar çocuk fiziksel, duygusal veya cinsel şiddetle karşı karşıya kalmaktadır.

Savaş ve çatışma bölgeleri, çocuk haklarının en ağır biçimde ihlal edildiği ortamları oluşturmaktadır. Bu bölgelerde hakların uygulanmasına yönelik mekanizmalar da ciddi şekilde zayıflamaktadır. Hukuki koruma, kurumsal işleyiş ve insani yardım süreçleri, çatışma koşullarında ya tamamen devre dışı kalmakta veya işlevini büyük ölçüde yitirmektedir. Örneğin, İngiliz gazetesi Guardian'ın 5 Ağustos 2025 tarihli haberinde UNICEF verilerine göre, Gazze'deki insani krizin derinleştiği ve günde ortalama 28 çocuğun hayatını kaybettiği belirtilmektedir (The Guardian, 2025). Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nun 7 Ağustos 2025 açıklamasına göre, Temmuz 2025'te bölgede 12.000'den fazla beş yaş altı çocuk akut malnütrisyon yaşamış ve bu, bugüne kadar kaydedilen en yüksek aylık oran olmuştur (WHO, 2025). Bu durum, savaş koşullarında yalnızca doğrudan ihlallerin değil, aynı zamanda uygulama süreçlerindeki aksaklıkların ve yapısal yetersizliklerin de çocuk haklarının hayata geçirilmesinin önünde kritik engeller oluşturduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, mevcut durumun çok boyutlu olarak anlaşılması zorunludur.

Mevcut çalışmalar, çocuk haklarının uygulanma süreçlerinin ülkeden ülkeye önemli farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu farklılıklar, üç temel faktörün etkileşimiyle şekillenmektedir: Engeller (yasal boşluklar, kaynak yetersizlikleri, kurumsal koordinasyon eksiklikleri), uygulamalar (hakların hayata geçirilmesini sağlayan politika ve programlar) ve bağlamsal faktörler (kültürel normlar, politik istikrar, ekonomik koşullar) (Hodgkin ve Newell, 2013; Quennerstedt, 2013; Vaghri vd., 2020). UNICEF Innocenti (2022) ve Save the Children (2023) raporları, güçlü yasal çerçevelere sahip bazı ülkelerde bile, çocukların eğitim, sağlık ve koruma hizmetlerine erişimde ciddi engellerle karşılaştığını belgelemektedir. Bu bulgular, salt mevzuatın varlığının yeterli olmadığını; hukuki, idari ve toplumsal düzeylerin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini göstermektedir (Quennerstedt, 2013; Parkes, 2015). Dolayısıyla, sadece mevcut engellerin tespiti yeterli değildir. Hakların korunması ve güçlendirilmesine yönelik etkili ve kanıta dayalı uygulamaların geliştirilmesi, çocuk haklarının farklı bağlamlarda nasıl daha etkin hayata geçirilebileceğine dair stratejik bilgi sağlamaktadır. Ayrıca, uygulama süreçlerinde ortaya çıkan toplumsal ve kurumsal çatışmaların anlaşılması, politikaların yerel ihtiyaçlara uyarlanması ve olası risklerin öngörülmesi açısından kritik önem taşır (Bhutta, 2024; Schaller, 2025). Ancak mevcut çalışmaların çoğu tek bağlamli analizlerle sınırlı kalmakta ve farklı kalkınma düzeylerindeki özgün koşulların karşılaştırmalı değerlendirmesine nadiren yer vermektedir (Kilkelly ve Liefaard, 2019; Reynaert vd., 2015). Bu eksiklik, engeller, başarılı uygulamalar ve bağlamsal faktörler arasındaki ilişkilerin bütüncül biçimde anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.

Bu araştırma, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çocuk haklarının uygulanma mekanizmalarını sistematik ve karşılaştırmalı bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmamız üç temel eksen üzerinde yapılandırılmıştır. Bunlar: (1) Çocuk haklarının uygulanmasının önündeki engellerin belirlenmesi, (2) dünya genelindeki başarılı uygulama örneklerinin tespiti ve (3) farklı ülkelerde uygulamaları doğrudan etkileyen bağlamsal faktörlerin analizi. Bu araştırma, sadece akademik bilgi üretimi açısından değil, aynı zamanda yasa yapıcılar, politika geliştiriciler ve uygulayıcılar için çok boyutlu ve yol gösterici stratejiler sunması bakımından da önem taşımaktadır. Bu yolla literatürdeki boşluğun doldurulması ve çocuk haklarının daha etkili biçimde hayata geçirilmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

1. Metot

Bu sistematik derleme, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çocuk hakları uygulama mekanizmalarını bütüncül şekilde incelemek amacıyla tasarlanmıştır. Araştırma, PRISMA yönergelerine (Moher vd., 2009) göre yürütülmüş olup, çocuk hakları alanındaki ampirik bulguların sentezlenmesinde temel bir yöntem olarak kullanılmıştır (Petticrew ve Roberts, 2006).

Web of Science Core Collection ve Semantic Scholar kapsamlı disiplinler arası içeriği nedeniyle veri kaynağı olarak seçilmiştir (Falagas vd., 2008). Tarama, 2020-2024 arası İngilizce makalelerle sınırlandırılmış, böylece metodolojik karşılaştırılabilirlik güçlendirilmiştir (Egger vd., 1997).

Tarama stratejisi üç anahtar kavram etrafında yapılandırılmıştır: Çocuk hakları uygulaması/meکانizmaları; gelişmiş/gelişmekte olan ülkeler ve engeller/kolaylaştırıcılar/hukuki çerçeveler. Bu terimlerle ilk aramada 546 kayıt bulunmuş, tekrarların elenmesiyle 418 makale kalmıştır. Başlık ve özet incelemesiyle 372 makale daha elenmiştir.

Detaylı değerlendirme için seçilen 46 çalışma, metodolojik kalite, bağlamsal kapsam ve ampirik dayanaklar açısından incelenmiştir. Dahil etme kriterleri şunlardır:

1. Çalışmanın 0–18 yaş arası çocukları merkeze alması ve çocuklara özgü bulguları net biçimde sunması.
2. Hukuki çerçeveler, kurumsal politikalar veya toplumsal müdahaleler gibi somut çocuk hakları uygulama mekanizmalarını incelemesi.
3. Savunmasız çocuk gruplarına (Örneğin, yetimler, sokakta yaşayan çocuklar, erken yaşta evlendirilen çocuklar) odaklanması.
4. Ülkeler arası veya bölgeler arası karşılaştırmalı veri sunması.

Bu kriterlere göre 35 makale derlemeye dahil edilmiştir.

Veri çıkarma sürecinde her çalışmadan beş boyutta bilgi toplanmıştır: Çalışma tasarımı, coğrafi bağlam, katılımcı özellikleri, veri toplama yöntemleri ve bulgular. Çalışmalar, tasarımlarına göre sınıflandırılmış (Pope ve Mays, 2006), coğrafi bağlam Dünya Bankası (2024) gelir sınıflandırmasına göre "gelişmiş" ve "gelişmekte olan" ülke olarak kategorize edilmiştir.

Çalışmaların verileri yakınsayıcı tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş, farklı metodolojilere sahip çalışmaların bulgularından ortak temalar oluşturulmuştur (Thomas ve Harden, 2008).

Bu yaklaşım, çocuk haklarının uygulanmasına ilişkin çok düzeyli faktörleri sistematik ve karşılaştırmalı biçimde incelememizi sağlamıştır.

2. Bulgular

2.1. Metodolojiye İlişkin Bulgular

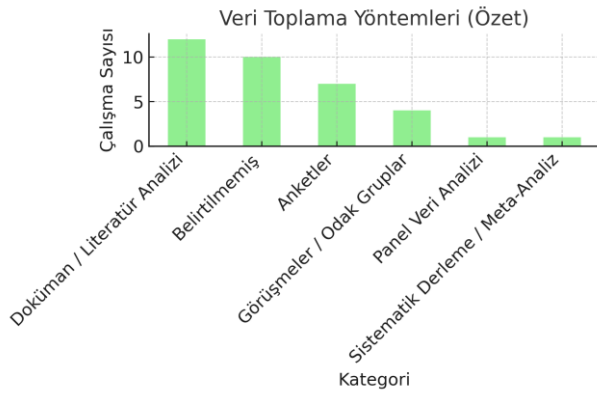
İncelenen çalışmaların metodolojik özellikleri; araştırma türleri, veri toplama yöntemleri, katılımcı profilleri ve coğrafi bağlam açısından çeşitlilik göstermektedir.

2.1.1. Çalışma Tasarımı:

Çalışmaların büyük bir kısmı nitel tasarım ile yürütülmüştür (n=16). Nicel yöntemleri kullanan çalışmaların sayısı ise n=5 olup, geri kalanlar vaka çalışmaları, karşılaştırmalı araştırmalar, sistematik derlemeler, meta-analizler ve karma yöntem uygulamalarından oluşmaktadır. Bazı çalışmalarda özellikle karşılaştırmalı analiz ve sistematik inceleme gibi birden fazla yöntem bir arada kullanılmıştır.

2.1.2. Veri Toplama Yöntemleri:

Şekil 1 de görüldüğü gibi, çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama teknikleri şunlardır: Ülkelerarası karşılaştırmaya olanak tanıyan demografik ve sağlık araştırmaları, çocuklar ve kadınların yaşam koşullarına ilişkin kapsamlı veriler sağlayan çok göstergeli küme araştırmaları gibi anketler, yasa, politika belgeleri ve akademik makalelere yönelik doküman analizi, görüşmeler ve odak grup tartışmaları. Bazı çalışmalarda sistematik literatür taraması yapılmış ve PRISMA protokolü gibi uluslararası standartlar kullanılmıştır. Ancak, özellikle derleme türündeki birçok makalede veri toplama yöntemleri açıkça belirtilmemiştir.

Şekil 1: Veri toplama yöntemleri

2.1.3. Katılımcı Özellikleri:

Araştırmalarda katılımcı sayısı ve profili açısından geniş bir çeşitlilik görülmektedir. Bazı çalışmalar binlerce katılımcıyla ulusal/uluslararası temsiliyet sağlarken, diğerleri sınırlı sayıda (ör. 20-30 kişi) derinlemesine görüşmeler yapmıştır. Katılımcılar çocuklar, ebeveynler, sosyal hizmet uzmanları, yargı mensupları ve politika yapıcılar gibi farklı gruplardan oluşmaktadır. İncelenen çalışmalarda en büyük katılımcı grubunu sosyal hizmet uzmanları ve diğer profesyoneller (n=16), ikinci sırada ise çocuklar (n=13) oluşturmaktadır.

2.1.4. Coğrafi ve Sosyoekonomik Bağlam:

İncelenen çalışmalarda toplam 24 farklı ülke tespit edilmiştir.

Gelişmiş ülkeler: İngiltere (6 çalışma) en fazla temsil edilirken, bunu Norveç ve ABD (4'er çalışma) takip etmektedir. Finlandiya, Almanya, İspanya ve Estonya gibi ülkeler 1-2 çalışmayla incelemeye dahil edilmiştir.

Gelişmekte olan ülkeler: Endonezya (5 çalışma) ve Etiyopya (3 çalışma) en çok temsil edilen ülkelerdir. Türkiye, Güney Afrika ve Umman ikiye çalışmayla; Gana, Nijerya ve Meksika ise birer çalışmayla değerlendirilmiştir.

2.2. Çocuk Haklarının Uygulanmasına Dair Temel Bulgular

2.2.1. Ortak Engeller

İncelenen çalışmaların büyük bir kısmı, çocuk haklarının uygulanmasında hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde karşılaşılan yapısal ve bağlamsal engelleri açıkça ortaya koymaktadır (Adonteng-Kissi, 2020; Horii, 2020; Danjuma ve Joel, 2021).

Tanım ve Müdahale Eşiği Farklılıkları

Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde çocuk ihmali tanımında ortak bir uluslararası standardın olmaması, devletlerin müdahale eşiklerinde farklılıklara yol açmaktadır (Parton, 2022; Riddell ve Tisdall, 2021).

Gelişmiş ülkelerde bu farklılık, ağırlıklı olarak hukuki yorum çeşitliliğinden ve profesyonel karar vericiler ile kamuoyu arasındaki algı farklarından kaynaklanır. İngiltere, Finlandiya, Norveç ve ABD (California) gibi dört farklı çocuk koruma yargı bölgesinde yapılan karşılaştırmalı bir araştırma, halkın çocukların hizmet ihtiyacı ve hizmet verilmediğinde doğabilecek olumsuz sonuçlara ilişkin görüşlerinin ülkeler arasında oldukça benzer olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak çocuk ihmali tanımlanması ve devlet müdahalesi söz konusu olduğunda, çocuk koruma uzmanları ve yargı mensuplarının görüşleri halkınkinden önemli ölçüde ayrılmaktadır. Her ülkede çocuk koruma personeli ile hâkimlerin bakış açıları genellikle uyumlu olup, yerleşik sistemlerin karar süreçleri üzerindeki etkisini yansıtır (Berrick, vd., 2020). Bu farklılıklar sadece hukuki uygulamalarda değil, aileler ve çocuklarla kurulan güven ilişkilerinde de belirleyici rol oynar.

Gelişmekte olan ülkelerde ise bu farklılık, yasal boşluklar ve geleneksel normların baskınlığı nedeniyle daha da derinleşir. Etiyopya ve Nijerya'da hukuki eksiklikler ve toplumsal kabuller, devletin müdahale eşiğini yükselterek çocuk haklarının etkin korunmasını güçleştirmektedir (Ayele, 2020; Danjuma ve Joel, 2021). Endonezya'da çocuk yaşta evliliği önlemeye yönelik yasal düzenlemeler bulunmasına karşın, ebeveynlere tanınan evlilik yaşında istisna yetkisi, tüm önleyici çabaları etkisiz kılabilmektedir (Aditya ve Waddington, 2021).

Kültürel ve Hukuki Uyumsuzluklar

Gelişmekte olan ülkelerde, çocuk yaşta evlilik gibi kültürel olarak meşru görülen uygulamalar, uluslararası çocuk hakları normlarıyla doğrudan çatışmaktadır (Horii, 2020; Suhariyati, 2020). Örneğin Endonezya'da, yasalarla belirlenen asgari evlilik yaşına rağmen, dini ve toplumsal baskılar nedeniyle erken evlilikler sürmektedir. Bu durum, çocuk haklarının evrensel ilkeleriyle yerel bağlamların, kültürel normların ve toplumsal değerlerin uyumsuzluğunu gözler önüne sermektedir. Collins ve Wright (2022), çocuk koruma sistemlerindeki başarısızlıkların temel nedeninin çocuk hakları çerçevesinin evrenselliği değil, bu hakların yerel düzeyde nasıl anlaşıldığı ve uygulandığı olduğunu vurgulamaktadır.

Arap Körfezi Ülkeleri de Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni (ÇHS) onaylamış olmasına karşın, bu uluslararası standartların uygulanması, bölgenin topluluk temelli "utanma" kültürü ile birey merkezli "suçluluk" kültürü arasındaki farklardan dolayı zorluklarla karşılaşmaktadır. Umman örneğinde, bireysel özerkliğin aile ve toplumun kolektif çıkarları karşısında ikincil konumda kalması, çocuk istismarı ve ihmali tanımlarının, vaka tespit yöntemlerinin, önleme stratejilerinin ve yaptırım mekanizmalarının uluslararası uygulamalarla tam olarak uyuşmamasına neden olmaktadır (Al-Saadoon, vd., 2021).

Gelişmiş ülkelerde ise kültürel çatışmadan ziyade, göçmen toplulukların beraberinde getirdiği farklı değer sistemleri ve entegrasyon zorlukları ön plana çıkmaktadır (Collin ve Talbot, 2023). Bu bağlamda hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde, yerel ve küresel çocuk hakları yorumları arasındaki gerilim, hakların pratikte uygulanabilirliğini ve etkinliğini doğrudan etkilemektedir.

Karar Alma Süreçlerinde Katılım Eksikliği

Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde çocukların karar alma süreçlerine katılımı sınırlıdır, ancak bu sınırlılığın nedenleri ve bağlamı farklılık göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde çocuklar genellikle danışma organlarına sembolik olarak dahil edilmekte, fakat görüşleri politika süreçlerine

yeterince yansımamaktadır (Riddell ve Tisdall, 2021). Riddell ve Tisdall (2021), Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (BMÇHS) yürürlüğe girmesinden otuz yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen, uygulamada çeşitli pratik, kavramsal ve etik sorunların ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Bu sorunlar arasında çocukların özerk karar verme kapasitesi, anlaşmazlık çözüm süreçlerine katılımları ve çocuk hakları ile ebeveyn hakları arasındaki dengenin sağlanması yer almaktadır. Özellikle küçük yaşta ve ağır engeli olan çocuklar için hakların hayata geçirilmesinde ciddi zorluklar yaşanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise çocuk katılım mekanizmaları çoğunlukla hiç bulunmamakta veya yalnızca uluslararası projeler kapsamında sınırlı olarak uygulanmaktadır (Ayele, 2020). Ayele'nin (2020) Etiyopya'da yürüttüğü nitel araştırma, çocukların haklarını kullanabilmelerinin önündeki engelleri ortaya koymuştur: çocuklara yönelik olumsuz toplumsal algılar, kültürel olarak kökleşmiş karar alma pratikleri, yoksulluk, yasal düzenlemelerdeki boşluklar, kaynak eksikliği, kurumlar arası koordinasyon sorunları ve sorumlu aktörlerin düşük taahhüt düzeyi. Çalışma, çocukların karar süreçlerine etkin katılımının sağlanabilmesi için sadece yasal mekanizmaların değil, aynı zamanda yapısal ve toplumsal engellerin de bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Personel Kapasite Sorunları

Gelişmekte olan ülkelerde sosyal hizmet uzmanları ve uygulayıcıların hak temelli yaklaşımlar konusundaki bilgi eksiklikleri ve kaynak yetersizlikleri, ihlallerin tespit ve müdahale süreçlerinde ciddi sınırlılıklar yaratmaktadır (Molakeng vd., 2021; Ayele, 2020). Eğitim eksiklikleri, kurumsal koordinasyon sorunları ve maddi kaynak yetersizlikleri, çocuk haklarının korunmasında sistematik engeller oluşturmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde ise kapasite sorunları daha çok bürokratik yük, personel sirkülasyonu ve politika değişimlerinin yarattığı uyum zorluklarından kaynaklanmaktadır (Littlechild, 2021). Norveç örneğinde yapılan bir inceleme, güçlü yasal çerçeveye rağmen Çocuk Koruma Sistemi (ÇKS) uygulamalarında önemli eksiklikler olduğunu göstermiştir. Melinder, vd., (2021), Norveç'te ÇKS'in üç temel zorlukla karşı karşıya olduğunu belirtmektedir. Bunlar: (1) Çocuğun hakları ile ebeveyn haklarının dengelenmesi, (2) "Çocuğun üstün yararı" kavramının, özellikle bağlanma kuramının etkisiyle dar yorumlanması, (3) ÇKS'in çalışma biçimindeki örgütsel ve eğitimsel eksiklikler. Bu sorunlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) son dönemde Norveç'e yönelttiği eleştirilerin merkezinde yer almakta ve çocuğun hukuki bir özne olarak tam anlamıyla tanınmadığını göstermektedir. Bu çalışmalar, kırılabilir durumdaki ailelere yeterli destek sağlanabilmesi için ÇKS önlemleri ve örgütlenmesine yönelik daha fazla araştırma yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.

2.2.2. Başarılı Uygulamalar

İncelenen çalışmalar, farklı sosyoekonomik bağlamlarda çocuk haklarının korunmasını ve uygulanmasını güçlendiren etkili stratejileri ortaya koymaktadır. Gelişmiş ülkelerde bu stratejiler çoğunlukla mevcut sistemlerin etkinliğini artırmaya odaklanırken, gelişmekte olan ülkelerde temel hizmet altyapısının kurulması ve yerel katılım mekanizmalarının geliştirilmesi öncelik kazanmaktadır. İskandinav modeline dayalı bütünleşmiş aile hizmetleri, çocukların korunmasında önleyici ve koruyucu unsurların başarıyla bir arada işlediği uygulamalardır. Norveç'te ulusal çocuk koruma modeli, koruyucu ve önleyici hizmetleri entegre ederek erken müdahale kapasitesini güçlendirmiştir (Melinder vd., 2021). Finlandiya'da ise evrensel ve hedeflenmiş aile destek hizmetleri, aile-çocuk bütünlüğünü korumada etkili sonuçlar vermektedir (Collin ve Talbot, 2023).

İngiltere, Finlandiya, Norveç ve ABD (California) gibi dört farklı yargı alanında yapılan karşılaştırmalı bir çalışma, kamuoyu ile çocuk koruma profesyonelleri ve yargıçlar arasındaki görüş farklılıklarını ortaya koymuştur. Bu çalışma, halkın çocukların hizmet ihtiyacı konusundaki görüşlerinin benzer olduğunu, ancak ihmal tanımı ve müdahale düzeyinde önemli farklılıklar bulunduğunu göstermiştir (Berrick, vd., 2020).

Başarılı örnekler arasında yasal reformlar önemli bir yer tutmaktadır. Birleşik Krallık'ta 2014 tarihli Çocuklar ve Aileler Yasası, engelli çocuklar ve özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitime erişiminde temyiz hakkını güçlendirmiştir (Croke vd., 2021). Etiyopya'da Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne uyum amacıyla yapılan mevzuat revizyonları yasal altyapıyı iyileştirmiş (Ayele, 2020), Endonezya'da çocuk

evliliklerini önlemeye yönelik yasal düzenlemeler uluslararası standartlara uyum açısından önemli bir adım olmuştur (Aditya ve Waddington, 2021). Meksika'da ise topluluk temelli mekanizmalarla desteklenen yasal çerçeve, hakların yerel düzeyde uygulanmasını kolaylaştırmıştır (Guillén-Fernández, 2021).

2.2.3. Bağlamsal Faktörler ve Hak–Bağlam Çatışmaları

Çocuk haklarının uygulanmasını yalnızca hukuki düzenlemeler ve kurumsal kapasite değil, aynı zamanda yerel sosyokültürel bağlam, geleneksel normlar ve toplumsal değerler de şekillendirmektedir. İncelenen çalışmalar, uluslararası normlar ile yerel uygulamalar arasında hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde çeşitli çatışma alanları bulunduğunu göstermektedir (Collin ve Talbot, 2023; Horii, 2020; Melinder vd., 2021).

Endonezya'da yapılan araştırmalar, çocuk yaşta evlilikler yasalarla sınırlandırılmış olmasına rağmen, dini otoritelerin ve toplumsal geleneklerin bu uygulamayı hala meşrulaştırdığını ortaya koymaktadır (Horii, 2020; Suhariyati, 2020). Resmi yasal çerçeve ile dini/kültürel normlar arasındaki bu gerilim, yasa dışı evliliklerin kayıt dışı sürmesine neden olmaktadır. Benzer şekilde Nijerya'da, Çocuk Hakları Sözleşmesi iç hukuka aktarılmasına rağmen, geleneksel hukukun uygulandığı bölgelerde çocuk yaşta evlilik ve çocuk işçiliği yaygınlığını korumaktadır (Danjuma ve Joel, 2021).

Norveç'te çocuk koruma hizmetleri uluslararası alanda yüksek standartlarıyla öne çıkarken, çocukların ailelerinden alınması kararları zaman zaman ebeveyn haklarıyla çatışmaktadır. Melinder vd. (2021), özellikle göçmen aileler arasında, devletin çocukları koruma amacıyla uyguladığı bakım altına alma kararlarının ebeveynlik hakkının ihlali olarak algılandığını bildirmiştir. Bu durum, devletin koruma görevi ile ebeveynlerin çocuk üzerindeki hakları arasında bir çatışma alanı yaratmaktadır. Birleşik Krallık'ta ise çocukların karar alma süreçlerine katılımı yasal güvence altına alınmış olsa da uygulamada çocuk görüşlerinin politika yapımındaki etkisi sınırlı kalmaktadır (Riddell ve Tisdall, 2021). Bu durum, hakların sembolik tanınması ile pratikteki uygulanması arasındaki boşluğu ortaya koymaktadır.

Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde gözlenen bu çatışmaların ortak noktası, uluslararası çocuk hakları normlarının yerel bağlamda farklı öncelikler ve değer sistemleriyle karşılaşmasıdır. Gelişmekte olan ülkelerde bu çatışma genellikle geleneksel normlar ve dini inançlar üzerinden şekillenirken, gelişmiş ülkelerde daha çok devlet müdahalesi ile bireysel/ebeveyn hakları arasındaki sınır tartışmaları çerçevesinde ortaya çıkmaktadır.

3. Tartışma

Bu çalışmanın bulguları, çocuk haklarının uygulanma süreçlerinin sadece yasal çerçevenin yanı sıra aynı zamanda kurumsal kapasite, toplumsal normlar ve bağlamsal faktörlerle şekillendiğini göstermektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki farklılıklar, literatürde daha önce vurgulanan çok boyutlu etkileşim modelini (Hodgkin ve Newell, 2013; Vaghri vd., 2020; Quennerstedt, 2013) doğrulamaktadır. Araştırma, çocuk haklarının sürdürülebilir biçimde güvence altına alınabilmesi için bu üç boyutun (engeller, uygulamalar ve bağlam) birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bulgular hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde tanım ve müdahale eşiği farklılıklarının, kültürel ve hukuki uyumsuzlukların, çocuk katılım eksikliğinin ve personel kapasite sorunlarının yaygın engeller olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, Parton (2022) ve Riddell ve Tisdall'ın (2021) çocuk koruma sistemlerindeki müdahale eşiği farklılıklarına ilişkin tespitleriyle örtüşmektedir. Çalışmamız, gelişmekte olan ülkelerde bu farkların çoğunlukla yasal boşluklar ve geleneksel normların baskınlığı nedeniyle derinleştiğini, gelişmiş ülkelerde ise daha çok hukuki yorum farkları ve profesyonel–kamuoyu algı ayrışmaları üzerinden şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Personel kapasite sorunlarına ilişkin bulgular, özellikle gelişmekte olan ülkelerde hak temelli yaklaşım bilgisinin sınırlı olması ve kaynak yetersizliklerinin ihlallerin tespitini zorlaştırdığını gösteren önceki çalışmaları desteklemektedir (Molakeng vd., 2021; Ayele, 2020). Gelişmiş ülkelerde ise benzer

sorunlar bürokratik yük ve yüksek personel devri gibi yapısal faktörlerle ilişkilidir, bu durum Littlechild (2021) ve Melinder vd. (2021) tarafından da belirtilmektedir.

Araştırmamız, bağlama duyarlı biçimde tasarlanan uygulamaların daha etkili sonuçlar verdiğini göstermektedir. İskandinav ülkelerindeki entegre aile hizmetleri modeli, önleyici ve koruyucu mekanizmaları birleştirerek erken müdahale kapasitesini güçlendirmektedir (Collin ve Talbot, 2023). Bu bulgular, Gilbert vd. (2011) ve Daly vd. (2015) tarafından vurgulanan "önleyici odaklı, çok sektörlü" çocuk koruma anlayışının pratikteki önemini doğrulamaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde ise temel hizmet altyapısının güçlendirilmesine yönelik yasal reformlar ve topluluk temelli uygulamalar öne çıkmaktadır. Etiyopya ve Endonezya örneklerinde görüldüğü gibi, yasal değişiklikler tek başına yeterli olmamakta; uygulamanın başarısı için yerel kültürel normların dönüştürülmesine yönelik sosyal politikalarla desteklenmesi gerekmektedir (Aditya ve Waddington, 2021; Guillén-Fernández, 2021).

Bulgular, uluslararası çocuk hakları normları ile yerel bağlamlar arasındaki çatışmanın hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde hakların uygulanabilirliğini sınırlandırdığını göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelerde bu çatışma çoğunlukla geleneksel normlar ve dinî değerler üzerinden ortaya çıkarken (Horii, 2020; Suhariyati, 2020), gelişmiş ülkelerde devlet müdahalesi ile ebeveyn/çocuğun özerkliği arasındaki sınır tartışmaları ön plana çıkmaktadır (Melinder vd., 2021). Bu durum, Parkes (2015) ve Reynaert vd.'nin (2015) belirttiği gibi, hakların yalnızca evrensel normlar çerçevesinde değil, yerel bağlamın değer sistemleriyle uyumlu biçimde ele alınması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Çalışmamız, önceki literatürde nadiren karşılaştırmalı olarak incelenen farklı kalkınma düzeylerindeki çocuk hakları uygulamaları konusuna odaklanarak, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için çok boyutlu bir değerlendirme çerçevesi sunmaktadır. Bulgularımız hem mevcut engellerin aşılması hem de bağlama uygun başarılı uygulamaların tasarlanması için hukuki, idari ve sosyokültürel düzeylerin bütüncül biçimde analiz edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, Buhutta (2024) ve Schaller'ın (2025) kriz ve çatışma ortamlarında bile, etkili çocuk koruma mekanizmaları geliştirilmesi yönündeki önerileriyle de örtüşmektedir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışma, çocuk haklarının uygulanmasına ilişkin engelleri, başarılı uygulamaları ve bağlamsal faktörleri gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler özelinde karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Bulgular, hakların hayata geçirilmesinin sadece yasal düzenlemelerin varlığına değil, bu düzenlemelerin uygulanabilirliğine, yerel bağlamla uyumuna ve kurumsal kapasiteye bağlı olduğunu göstermektedir. Araştırma, üç temel boyutun (engeller, uygulamalar ve bağlam) bütüncül değerlendirilmesinin, etkili çocuk hakları politikaları geliştirmek için kritik önem taşıdığını ortaya koymaktadır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, şu adımların atılması gerekmektedir: Yasal çerçevenin uluslararası standartlarla uyumlaştırılması, müdahale eşiği farklılıklarının giderilmesi, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, çocukların karar alma süreçlerine etkin katılımının sağlanması, kültürel duyarlılık içeren bağlama özgü politikalar geliştirilmesi ve başarılı uygulamaların farklı sosyoekonomik koşullara uyarlanarak yaygınlaştırılması.

Bu sonuçlar, çocuk haklarının etkin biçimde hayata geçirilmesinin yalnızca hukuki düzenlemelerin iyileştirilmesiyle değil; kurumsal güçlenme, kültürel uyum ve çocuk katılımının güvence altına alınmasıyla mümkün olabileceğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın önemli sınırlılıklarından biri, yalnızca 2020–2024 yılları arasında yayımlanmış İngilizce akademik çalışmaları kapsamıdır. İncelenen çalışmaların metodolojik çeşitliliği, karşılaştırmalı analizlerde derinlemesine yorum yapmayı zaman zaman zorlaştırmıştır. Ayrıca, örneklemdeki ülkelerin dağılımı tüm coğrafi bölgeleri eşit düzeyde temsil etmemektedir. Bu sınırlılıklar, gelecek araştırmalarda daha geniş ve kapsayıcı bir veri seti oluşturulması gerektiğini göstermektedir.

Etik Standartlara Uyum

Çıkar Çatışması: Yazar(lar) kendileri ve/veya diğer üçüncü taraflar ve kurumlarla çıkar çatışması içinde olmadıklarını, veya eğer varsa, bu çıkar çatışmasının nasıl ortaya çıktığını ve nasıl çözüleceğini beyan ederler ve yazar katkı beyan formları ıslak imzalı olarak makale işlem dosyalarına eklenmiştir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur, buna ilişkin ıslak imzalı etik kurul kararı gerekmediğine ilişkin onam formu sistem üzerindeki makale süreci dosyalarına eklenmiştir.

Finansal Destek: Bu makale için finansal destek alınmamıştır.

Teşekkür: Teşekkür edilecek kişi ya da kuruluş bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA:

Aditya, B., & Waddington, C. (2021). Preventing child marriage in Indonesia: The role of legal reforms and local practices. *Child Abuse & Neglect*, 117, 105072.

<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105072>

Adonteng-Kissi, O. (2020). Child labour versus realising children's right to provision, protection, and participation in Ghana. *Australian Social Work*, 74(4), 464-479.

<https://doi.org/10.1080/0312407X.2020.1742363>

Al-Saadoon, M., Al-Adawi, S., & Al-Adawi, S. (2021). Socio-cultural constraints in protecting child rights in a society in transition: A review and synthesis from Oman. *Child Indicators Research*, 14(6), 2245–2262. <https://doi.org/10.1007/s12187-020-09766-y>

Ayele, D. G. (2020). Challenges to children's rights: Experiences from Ethiopia. *Global Studies of Childhood*, 11(3), 221–229. <https://doi.org/10.1177/2043610619900178>

Berrick, J., Dickens, J., Pösö, T., & Skivenes, M. (2020). Are child protection workers and judges in alignment with citizens when considering interventions into a family? A cross-country study of four jurisdictions. *Children and Youth Services Review*, 108, 104562.

<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104562>

Bhutta, Z. A., Dominguez, G. B., & Wise, P. H. (2024, September 4). When is enough, enough? Humanitarian rights and protection for children in conflict settings must be revisited. *BMJ*, 386, e081515. <https://doi.org/10.1136/bmj-2024-081515>

Collin, M., & Talbot, T. (2023). Are age-of-marriage laws enforced? Evidence from developing countries. *Journal of Development Economics*, 160, 102950.

<https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2022.102950>

Collins, T., & Wright, J. (2022). The challenges for children's rights in international child protection: Opportunities for transformation. *World Development*, 150, 106032.

<https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2021.106032>

Croke, R., Franklin, A., & Tarleton, B. (2021). Education rights of disabled children in the UK: The impact of the Children and Families Act 2014. *British Journal of Special Education*, 48(2), 123–140. <https://doi.org/10.1111/1467-8578.12349>

Danjuma, I., & Joel, K. A. (2021). The legal conundrum in the implementation of the Convention on the Rights of the Child in Nigeria. *Sriwijaya Law Review*, 5(1), 1–13.

<https://doi.org/10.28946/slrev.Vol5.Iss1.603.pp1-13>

Guillén-Fernández, Y. B., & Vargas-Chanes, D. (2021). Multidimensional child poverty from the child rights-based approach: A latent class analysis to estimating child poverty groups in Mexico. *Child Indicators Research*, 14, 1949–1978. <https://doi.org/10.1007/s12187-021-09840-1>

Hodgkin, R., & Newell, P. (2013). Implementation handbook for the Convention on the Rights of the Child (3rd ed.). UNICEF.

Horii, H. (2020). Child marriage in Indonesia: Cultural and legal perspectives. *Asian Journal of Law and Society*, 7(2), 1–20. <https://doi.org/10.1017/als.2020.19>

International Labour Organization, & United Nations Children's Fund. (2023). Child labour: Global estimates 2020, trends and the road forward. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---ipec/documents/publication/wcms_797515.pdf

Kilkelly, U., & Liefwaard, T. (2019). International human rights of children. Springer.

Littlechild, B. (2021). Discourses on the place of mothers' rights where they are subject to domestic violence within child protection work in England. *Sustainability*, 13(19), 10691.

<https://doi.org/10.3390/su131910691>

Melinder, A., van der Hagen, M. A., & Sandberg, K. (2021). In the best interest of the child: The Norwegian approach to child protection. *International Journal on Child Maltreatment*, 4, 209–230. <https://doi.org/10.1007/s42448-021-00078-6>

Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & PRISMA Group. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *PLoS Medicine*, 6(7), e1000097.

<https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000097>

Parkes, A. (2015). Children and international human rights law: The right of the child to be heard. Routledge.

Parton, N. A. (2022). Comparative research and critical child protection studies. *Social Sciences*, 11(4), 156. <https://doi.org/10.3390/socsci11040156>

Quennerstedt, A. (2013). Children's rights research moving into the future: Challenges on the way forward. *The International Journal of Children's Rights*, 21(2), 233–247.

<https://doi.org/10.1163/15718182-02102006>

Reynaert, D., Bouverne-de-Bie, M., & Vandeveldel, S. (2015). A review of children's rights literature since the adoption of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *Childhood*, 16(4), 518–534. <https://doi.org/10.1177/0907568209344270>

Riddell, S., & Tisdall, E. K. M. (2021). Transforming children's rights? Dilemmas, challenges and implementation. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 43(1), 1–7. <https://doi.org/10.1080/09649069.2021.1876304>

Save the Children. (2023). Global childhood report 2023. Save the Children International.

Suhariyati, S., Haryanto, J., & Probawati, R. (2019). Trends of early marriage in developing countries: A systematic review. *Jurnal Ners*, 14(3si), 277–282.

[http://dx.doi.org/10.20473/jn.v14i3\(si\).17019](http://dx.doi.org/10.20473/jn.v14i3(si).17019)

The Guardian. (2025, August 5). Gaza crisis: 28 children dying daily amid worsening humanitarian conditions. <https://www.theguardian.com>

Thomas, J., & Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC Medical Research Methodology*, 8, 45.

<https://doi.org/10.1186/1471-2288-8-45>

United Nations. (1989). Convention on the Rights of the Child.

<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>

UNICEF. (2024a). The state of the world's children 2024. <https://www.unicef.org/reports>

UNICEF. (2024b, March 20). Children in Gaza facing catastrophic levels of malnutrition. <https://www.unicef.org/press-releases>

UNICEF Innocenti. (2022). World report on child rights 2022. UNICEF Office of Research – Innocenti.

Vaghri, Z., Arkadas, A., & Kruse, T. (2020). Monitoring child rights globally: The role of the global child rights monitoring indicators. *Child Indicators Research*, 13(2), 399–420.

<https://doi.org/10.1007/s12187-019-09689-6>

Vaghri, Z., Zermatten, J., Lansdown, G., & Ruggiero, R. (2020). Monitoring state compliance with the UN Convention on the Rights of the Child. Springer.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem

This study systematically and comparatively examines how children’s rights are implemented across developed and developing countries. While the UN Convention on the Rights of the Child (CRC) provides a shared legal foundation, the realization of rights depends on the interplay of law, institutional capacity, social norms, politics, and economic conditions. Existing work seldom treats these elements holistically. By mapping barriers, highlighting effective practices, and foregrounding contextual dynamics, this review seeks to inform policy and practice with a synthesis that is both comparative and actionable.

Research Questions

(1) What are the principal barriers to implementing children’s rights? (2) Which practices demonstrate effectiveness in protecting these rights? (3) In what ways do contextual (cultural, economic, political) factors shape implementation pathways and outcomes?

Literature Review

The scholarship on children’s rights implementation is substantial yet fragmented. Early and influential contributions emphasized legal codification and doctrinal interpretation, often within single-country frames, leaving less examined the on-the-ground operationalization of rights in diverse governance settings (e.g., courts, child protection agencies, schools, municipalities). As several reviews note, research frequently privileges legal frameworks over institutional design, inter-agency coordination, and everyday professional practice; it also under-theorizes how culture, political polarization, austerity, and migration reshape rights work. Comparative and cross-sector syntheses remain scarce, particularly those bridging high-income and low-/middle-income contexts. In crisis and conflict settings, analyses tend to document violations without fully integrating implementation mechanics and community-level mitigations into a single evaluative lens. Addressing these gaps, this review integrates legal, institutional, and socio-cultural dimensions and situates promising practices alongside structural constraints to clarify where and why implementation succeeds—or stalls.

Methodology.

Following PRISMA principles, we conducted a systematic search of English-language academic studies published between 2020 and 2025. Thirty-five studies met inclusion criteria based on relevance to the implementation of children’s rights and the presence of empirical evidence or robust policy analysis. Records were coded thematically under “barriers,” “practices,” and “context,” and then synthesized using thematic analysis. The approach prioritizes analytic comparability across diverse governance regimes and recognizes that implementation is mediated by multi-level institutions, resources, and norms.

Findings.

Barriers. In many high-income settings, legal protections coexist with contested political priorities, resource trade-offs, and mounting pressures linked to migration and social polarization, producing uneven access for specific groups (e.g., refugee or undocumented children). In low- and middle-income contexts, common impediments include legislative gaps, chronic under-funding, fragmented inter-agency coordination, limited workforce capacity, and geographical or social barriers that restrict access to services. These barriers are not static: fiscal austerity, crises, and rapid demographic change can widen implementation gaps even where formal protections exist.

Effective practices. In developed countries, integrated, rights-based policy frameworks; cross-sectoral collaboration among health, education, justice, and social services; and meaningful child participation (e.g., advisory councils, school-based forums) consistently correlate with improved outcomes and better accountability. In developing countries, community-based programming, internationally supported initiatives, and low-cost inclusive education models emerge as feasible and scalable pathways—especially when they embed local knowledge, leverage paraprofessional networks, and align with national strategies. Across contexts, participatory monitoring and transparent data use underpin adaptive learning, helping agencies identify gaps and recalibrate services.

Contextual dynamics. Political polarization and anti-immigrant sentiment in high-income democracies can impede equitable implementation by eroding consensus and constraining resources for inclusion. In lower-

income or politically unstable settings, macroeconomic volatility, institutional churn, and entrenched social norms (e.g., gendered expectations) shape both demand for and supply of protective services. Implementation is thus contingent: the same policy instrument may perform differently depending on institutional maturity, civic trust, and the strength of community partnerships.

Discussion

Three cross-cutting insights arise. First, law is necessary but insufficient: statutory alignment with the CRC must be coupled with resourced, monitored, and coordinated implementation infrastructures. Second, context matters for mechanism selection: interventions travel poorly when unmodified; practices should be co-designed with local actors, reflect cultural logics, and anticipate political economy constraints (e.g., election cycles, budget ceilings). Third, participation and measurement are catalytic: when children and communities participate in design and oversight—and when agencies use disaggregated data for real-time course correction—implementation gains are larger and more durable. Theoretically, these insights advocate a “law–institutions–context” triad for implementation studies, extending scholarship beyond compliance checklists toward dynamic capability building. Practically, they suggest that ministries and municipalities should budget for coordination (not only service inputs), institutionalize child participation, and embed monitoring indicators linked to accountability and learning. This directly addresses prior feedback that earlier drafts blurred findings with implications; here, we delineate interpretation from results to clarify contribution.

Conclusions & Recommendations

1. Align law with delivery: Periodically audit national and sub-national statutes for CRC alignment, but pair reforms with investments in case management systems, inter-agency protocols, and workforce training.
2. Center participation: Establish routine child and caregiver participation in policy design and service evaluation (e.g., youth councils, community juries).
3. Coordinate across sectors: Formalize data-sharing and joint budgeting between health, education, social protection, and justice agencies, with a lead coordination unit accountable for outcomes.
4. Resource the last mile: Expand outreach in underserved communities via community health workers, school-linked social services, and mobile service units, ensuring language and cultural mediation.
5. Measure what matters: Track equity-sensitive indicators (e.g., outcomes for migrant, refugee, and minority children) and publish dashboards to promote transparency and iterative improvement. These recommendations are consistent with the comparative evidence synthesized above and are designed to be context-adaptable.

Limitations & Future Research.

This review focused on English-language studies published between 2020 and 2025 and may under-represent local-language evidence and earlier programmatic evaluations. Country representation is uneven, and heterogeneity in methods can complicate effect attribution. Future work should incorporate multilingual databases, mixed-methods designs linking administrative records with lived-experience data, and prospective evaluations of co-designed, context-tailored implementation models.